

DISTRIBUTIE
PLANOLOGISCH
ONDERZOEK

CREMATORIUM
DE OMARMING

DISTRIBUTIE PLANOLOGISCH ONDERZOEK CREMATORIUM DE OMARMING

Inhoudsopgave

1. Samenvatting	2
2. Inleiding.....	2
2.1. Aanleiding.....	2
2.2. Vraagstelling	2
2.3. Onderzoeksopzet.....	2
3. Trends en ontwikkelingen	3
3.1. Algemeen.....	3
3.2. Nationale trends.....	3
3.3. Consumenten trends	4
3.4. Marktontwikkelingen.....	4
4. Sterfte Analyse.....	5
4.1. Bepaling eventuele vestigingsplaats.....	5
4.2. Primair verzorgingsgebied.....	7
4.3. Secundair verzorgingsgebied	8
4.4. Sterftcijfers per gemeente	8
4.5. Wegingsfactor per gemeente.....	9
5. Uitkomsten	10
Bijlage 1 Berekening Potentie verzorgingsgebied.....	11

1. SAMENVATTING

Responsum heeft een onderzoek uitgevoerd naar de ontwikkelingsmogelijkheden voor een crematorium in de regio Zutphen. Daarbij is specifiek ingegaan op de bouw van een crematorium op de Oosterbegraafplaats in Zutphen. Uitbreiding van de begraafplaats met een crematorium is mede gezien de toekomstige verhouding begraven/cremeren een voor de hand liggende keuze. De combinatie begraafplaats/crematorium concentreert alle mogelijke vormen van lijkbezorging op 1 locatie waardoor de ontwikkeling van een nagedachtenispark voor alle inwoners van de regio Zutphen tot de mogelijkheden behoort.

2. INLEIDING

2.1. Aanleiding

Rondom Rouw heeft plannen ontwikkeld voor de realisatie van een crematorium op de Oosterbegraafplaats in Zutphen. De planvorming is hiervoor al enige tijd bezig. Responsum is gevraagd om een distributie planologisch onderzoek uit te voeren voor de uitvaartsector in de regio Zutphen.

Gemeenten hebben een wettelijke plicht om een begraafplaats te hebben en in stand te houden. Dit geldt niet of nog niet voor het hebben van een crematorium. Het onderliggende onderzoek gaat in op de situatie en de mogelijkheden voor de totstandkoming van een crematorium in Zutphen. Het onderzoek is te gebruiken als onderbouwing voor de wijziging van het bestemmingsplan.

2.2. Vraagstelling

Voor dit onderzoek hebben wij de volgende centrale vraag geformuleerd:

- 2.2.1. Hoe groot is de behoefte aan een crematorium in de regio Zutphen en wat is hiervoor de ideale locatie?

2.3. Onderzoeksopzet

In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de trends en ontwikkelingen. Aan bod komen onder andere de aard en de omvang van de uitvaartsector gerelateerd aan de landelijke ontwikkelingen. Hoofdstuk 4 gaat specifiek in op de sterftcijfers in de regio. Hoofdstuk 5 behandelt vervolgens de effecten van de plannen voor de toekomst van de begraafplaats en sluit af met de conclusies.

Het opdrachtgeverschap voor dit onderzoek ligt bij Rondom Rouw.

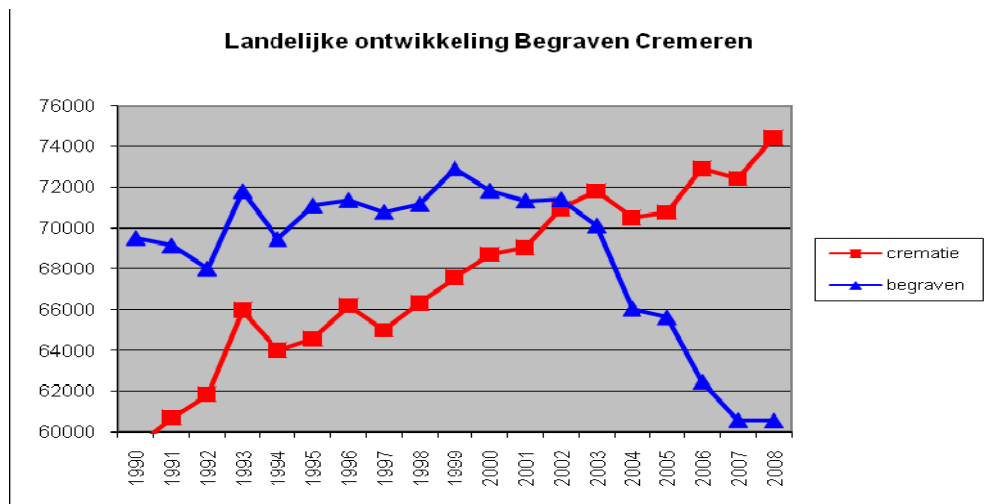
3. TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

3.1. Algemeen

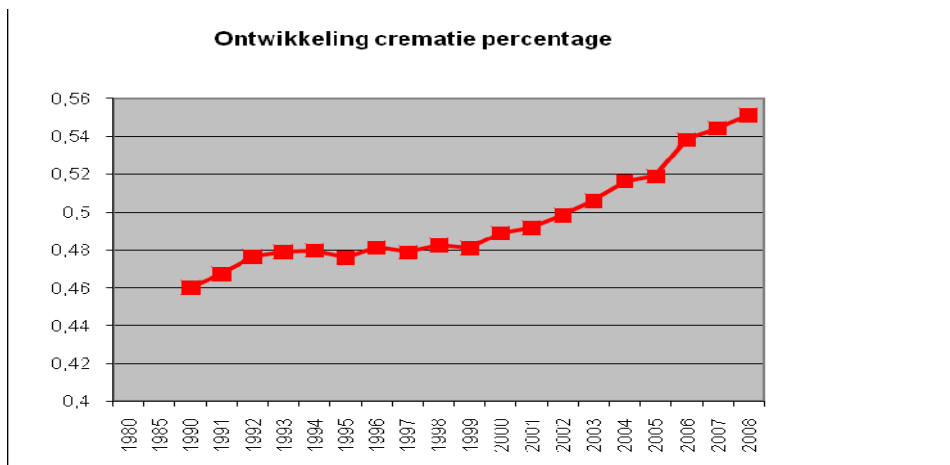
Zutphen maakt met Apeldoorn, Deventer, Brummen, Epe, Voorst en Lochem deel uit van de regio Stedendriehoek. In de regionale structuurvisie Stedendriehoek 2030 staat vermeld dat de 3 steden Apeldoorn, Deventer en Zutphen verder zullen verstedelijken door stadsvernieuwing en inbreiding. Voor Zutphen wordt er ook gekeken naar uitbreiding aan de overzijde van de IJssel. De al bestaande regiofunctie van Zutphen wordt hierdoor versterkt.

3.2. Nationale trends

Sinds de invoering van het cremeren als 2^e wijze van lijkbezorging is het percentage uitgevoerde crematies geleidelijk gestegen. In absolute termen is het aantal begravingen in de afgelopen 50 jaar echter gelijk gebleven. In de periode 1980-2003 bleef het aantal begravingen landelijk stabiel op ca 70.000 begravingen per jaar. Vanaf 2002 is er echter een trendbreuk ontstaan waardoor het aantal begravingen opeens terugloopt. In 2008 bedroeg het aantal begravingen 60.000. De oorzaak van deze trendbreuk is onderwerp van verder onderzoek. Het aantal begravingen zal in de komende decennia steeds verder afnemen.

Het landelijke crematiepercentage (= het percentage crematies t.o.v. het totaal aantal overledenen) bedroeg in 2008 55,1%, de landelijke prognose gaat in 2015 uit van een crematiepercentage van 59,4%. Ook in de jaren die daar op volgen zal dit percentage verder stijgen.

3.3. Consumenten trends

Zutphen heeft een sterke regionale functie. Dit blijkt o.a. uit het in 2005 uitgevoerde koopstromen onderzoek. Consumenten uit de regio komen graag naar Zutphen om te winkelen. Er is dus sprake van een economische regiofunctie van Zutphen. Zutphen streeft bij de geplande stadsvernieuwing en inbreiding naar de uitbreiding van het voorzieningenniveau. De bouw van een crematorium past goed in deze plannen.

In de afgelopen jaren is de keuze voor cremieren meer en meer geaccepteerd. In de jaren 50 van de vorige eeuw was het kiezen voor cremieren nog een persoonlijk statement. Tegenwoordig loopt de keuze voor begraven of cremieren dwars door gezinnen, culturen en relaties heen. Het prijsaspect van een uitvaart gaat een steeds grotere rol spelen. De keuze voor het begraven in een eigen graf wordt voor veel onderverzekerde of onverzekerde mensen onbetaalbaar.

Veel mensen kiezen er voor om in het eigen dorp, stad of regio begraven of gecremeerd te worden. Cremieren is daarbij al enige jaren de meest gekozen vorm voor een uitvaart. Deze meest gekozen vorm is in Nederland slechts op ruim 60 locaties beschikbaar. Door de toename van het aantal crematies komt de zo gewenste persoonlijke dienstverlening in de beschikbare crematoria onder druk te staan. Crematoria worden vaak gezien als “uitvaartfabrieken”, waar voor elke minuut betaald moet worden.

3.4. Marktontwikkelingen

In de uitvaartmarkt ontstaan steeds meer initiatieven die een persoonlijk vormgegeven afscheid voor iedereen mogelijk maken. Nabestaanden willen deze dienstverlening in hun eigen omgeving of in de omgeving van de overledene vormgeven.

Door de teruglopende aantallen begravingen worden de kosten voor een begrafenis steeds hoger. De onderhoudskosten voor een begraafplaats stijgen jaarlijks, het aantal begravingen neemt af waardoor de hogere kosten door minder begravingen moeten worden gedekt. Gemeenten staan hierbij voor een onmogelijke opgave op het gebied van langdurige kostendekkendheid.

4. STERFTE ANALYSE

4.1. Bepaling eventuele vestigingsplaats

Het laagste niveau waarop de sterftcijfers door het CBS inzichtelijk gemaakt worden is het niveau van Gemeente. In het hierop volgende onderzoek wordt bij het noemen van een gemeentenaam telkens het gehele grondgebied van de gemeente bedoeld. Crematiecijfers per gemeente zijn niet beschikbaar.

Het toegepaste model is door Kees Schiphouwer (eigenaar van Responsum onderzoek- en adviesbureau) ontwikkeld voor Yarden Crematoria (marktleider met 22 crematoria). Met dit prognosemodel kan de crematiepotentie van een gebied worden bepaald. De crematiepotentie is een berekening van het aantal mogelijke crematies in een gebied met de landelijke cijfers als rekennorm. De potentie van het primaire gebied is bepalend voor de doorrekening van de exploitatie, de potentie van het primaire + het secundaire gebied is bepalend voor het vaststellen van de maximaal te verwachten capaciteit. Hiermee kan worden bepaald wat de omvang van de voorzieningen moet zijn.

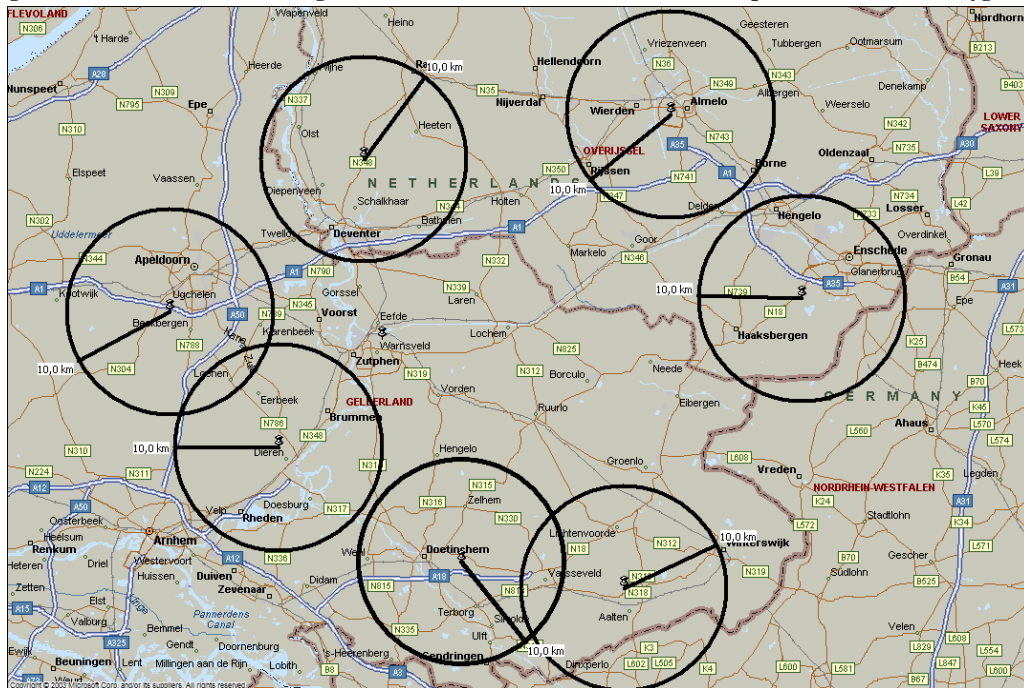
Voor de ontwikkeling van een nieuw te bouwen crematorium in de regio Zutphen zijn allereerst de bestaande crematoria met hun primaire verzorgingsgebied in kaart gebracht. Binnen de Landelijke Vereniging voor Crematoria (LVC) wordt hierbij gewerkt met primaire gebieden met een straal van 10km. Voor het bepalen van het secundaire verzorgingsgebied wordt een straal van 20 km gehanteerd.

Binnen de LVC wordt een “wit” gebied met een huidige potentie van ongeveer 400 crematies aangemerkt als kansrijk gebied voor de vestiging van een nieuw crematorium. Het voorzieningenniveau van het te bouwen crematorium wordt vervolgens afgestemd op de meerjarenprognose en de exploitatierekening.

De omliggende crematoria met daarachter de gemiddelde crematieaantallen zijn in willekeurige volgorde:

- Doetinchem, 1200 crematies per jaar
- Dieren, 1400
- Apeldoorn (Ugchelen), 850
- Deventer (Diepenveen), 830
- Aalten 300
- Almelo 625
- Enschede 2600

De onderstaande kaart laat zien dat er een zogenaamde “witte vlek” is tussen de getekende cirkels. In dit gebied zou een nieuw crematorium plaats kunnen krijgen.

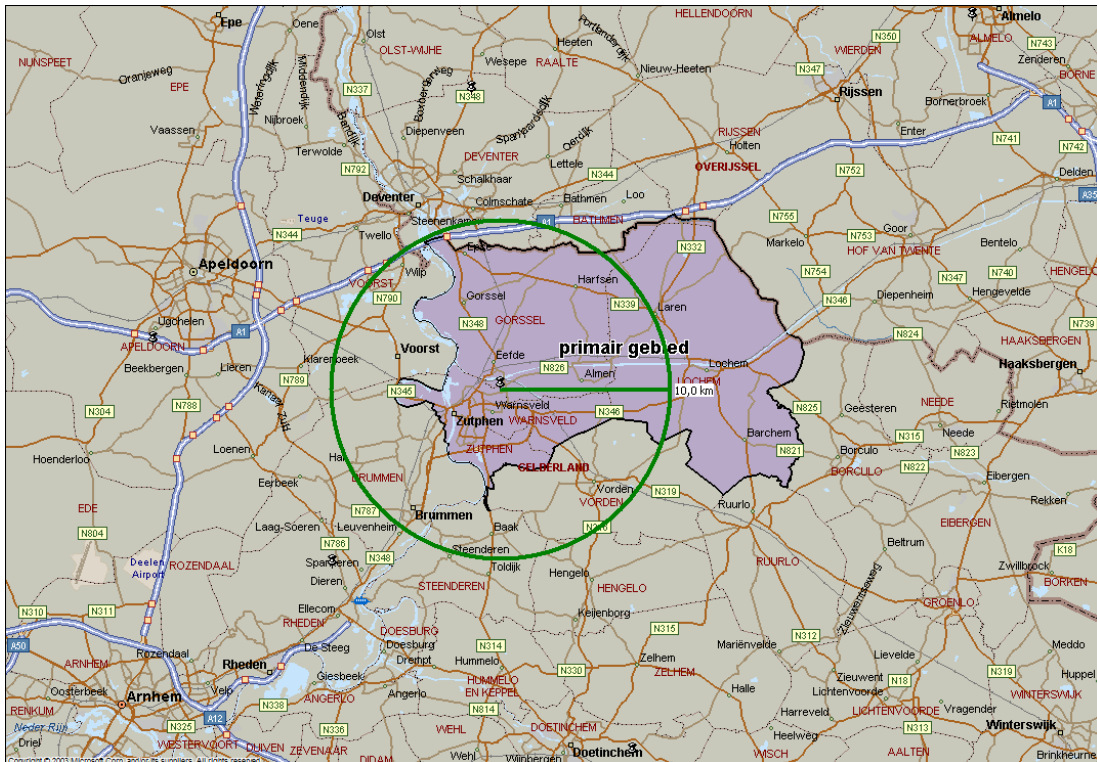
De plaats met de meeste inwoners in een wit gebied heeft de voorkeur voor een nieuwe vestigingslocatie.

Vervolgens hebben wij eerst de sterftecijfers in de afzonderlijke gemeenten onderzocht. Het ligt vervolgens de hand om een nieuw crematorium te bouwen in de grootste gemeente of de grootste stad/plaats in het “witte gebied”.

De op basis van de “10 km analyse” in aanmerking komende gemeenten voor de vestiging van een nieuw crematorium zijn Zutphen en Lochem.

In 2008 stierven 417 inwoners van Zutphen en 357 inwoners uit de gemeente Lochem. Op basis van de combinatie van het sterftecijfer en de sterkere regiofunctie verdient Zutphen de voorkeur als vestigingsplaats voor een nieuw te bouwen crematorium in de regio Stedendriehoek.

4.2. Primair verzorgingsgebied

Het primaire verzorgingsgebied wordt, zoals al bij de inleiding van dit hoofdstuk vermeld is, bepaald door een cirkel met een straal van 10 km te trekken rondom de locatie. De gemeenten die voor het grootste deel met hun grondgebied binnen deze cirkel vallen vormen het primaire gebied.

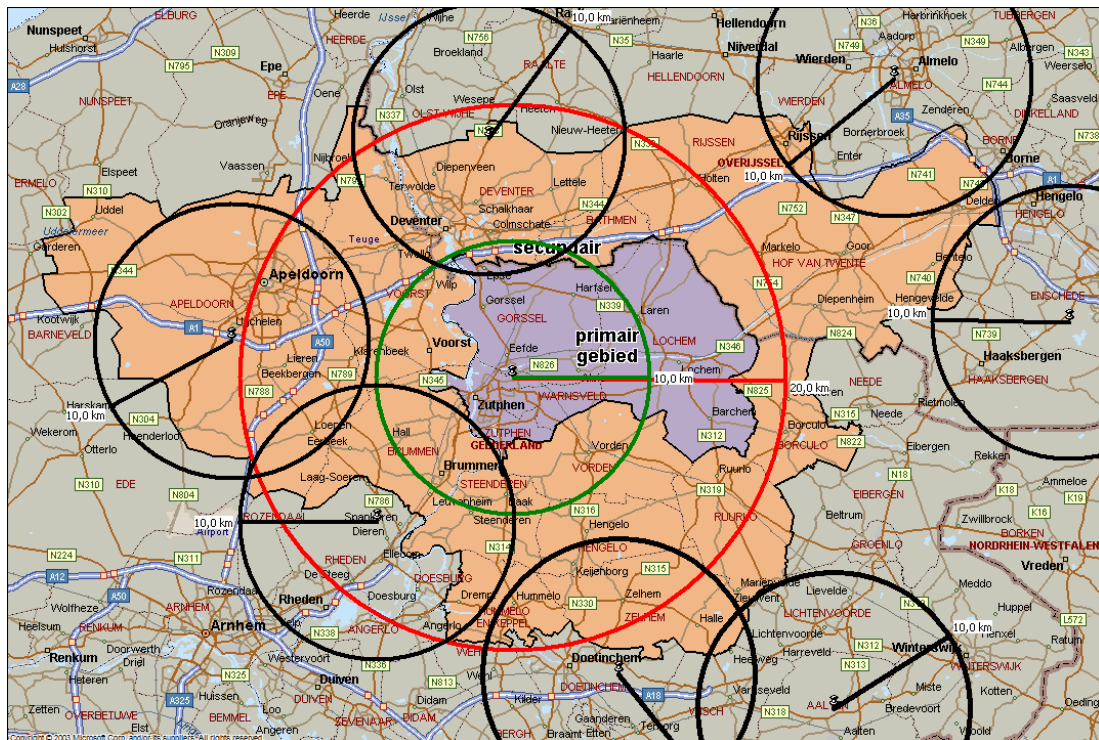
Primair verzorgingsgebied:

- Gemeente Zutphen
- Gemeente Lochem

De gemeente Brummen valt voor een groot gedeelte binnen het primaire verzorgingsgebied maar door de kortere afstand naar het crematorium Dieren zal slechts een deel van de inwoners van Brummen bij een crematie kiezen voor Zutphen. Brummen is hierdoor toegevoegd aan het secundaire verzorgingsgebied.

De nabestaanden van overleden inwoners van de gemeente Voorst kiezen bij een crematie nu waarschijnlijk voor Apeldoorn of Deventer. Ook Voorst is hierdoor toegevoegd aan het secundaire verzorgingsgebied.

4.3. Secundair verzorgingsgebied

Secundair verzorgingsgebied:

- Deventer
- Apeldoorn
- Bronckhorst
- Doesburg
- Doetinchem
- Voorst
- Hof van Twente
- Rijssen/Holten
- Berkelland
- Oost Gelre
- Brummen

4.4. Sterftcijfers per gemeente

Voor alle gemeenten in het primaire en secundaire gebied zijn bij het CBS de meest recente sterftcijfers opgevraagd. De ontwikkeling van de sterftcijfers uit de “nationale bevolkingsprognose 2009-2050 van het CBS” is toegepast op de sterftcijfers van de afzonderlijke gemeenten. Hiermee is berekend hoeveel sterfgevallen er te verwachten zijn in 2015. (= 5 jaar na in gebruik name nieuw crematorium)

	Verzorgingsgebied	2008	2015 (prognose)
Zutphen	Primair	397	435
Lochem	Primair	325	385
Bronckhorst	Secundair	346	398
Apeldoorn	Secundair	1503	1701

Brummen	Secundair	208	205
Berkelland	Secundair	384	529
Deventer	Secundair	814	890
Doesburg	Secundair	83	104
Doetinchem	Secundair	476	542
Hof van Twente	Secundair	350	380
Oost Gelre	Secundair	252	260
Rijssen/Holten	Secundair	281	312
Voorst	Secundair	212	259

4.5. Wegingsfactor per gemeente

Na het bepalen van de gemeenten in het primaire en secundaire gebied is de wegingsfactor bepaald. Deze factor houdt rekening met de locatie van concurrerende crematoria, natuurlijke barrières, hoofdaanvoerroutes etc. Inschatting van de kwaliteit van dienstverlening en de mogelijke concurrentiekracht is hierbij een belangrijke extra factor. Responsum heeft hiervoor gebruik gemaakt van historische gegevens en de update uit het plan van de Omarming.

De gemeenten in het primaire werkgebied wegen 100% mee in de bepaling van de potentie. De gemeenten in het secundaire werkgebied wegen slechts voor een deel mee in de berekening. Het gebruikte percentage houdt in dat het genoemde deel meegenomen is in de potentiebepaling.

	Verzorgingsgebied	Wegingsfactor
Zutphen	Primair	100%
Lochem	Primair	100%
Bronckhorst	Secundair	80%
Apeldoorn	Secundair	5%
Brummen	Secundair	50%
Berkelland	Secundair	25%
Deventer	Secundair	5%
Doesburg	Secundair	5%
Doetinchem	Secundair	5%
Hof van Twente	Secundair	25%
Oost Gelre	Secundair	25%
Rijssen/Holten	Secundair	10%
Voorst	Secundair	50%

Voor de bepaling van de mogelijkheden voor het bouwen van een crematorium is met name het aanbod vanuit het primaire werkgebied van belang. De omvang van het aanbod vanuit het secundaire werkgebied is slechts bepaald om een inschatting te maken van de maximaal te verwachten capaciteit van het te bouwen crematorium.

5. UITKOMSTEN

Als het landelijk crematiepercentage (55,1%) ook voor Zutphen zou gelden, hebben in 2008 de nabestaanden van ca. 219 overleden inwoners uit de gemeente Zutphen een crematieplechtigheid buiten Zutphen laten verzorgen (Zie cijfers bijlage 1). Het is helaas niet inzichtelijk waar deze crematies zijn uitgevoerd. Het landelijk crematiecijfer stijgt en dit zal de komende decennia alleen maar verder stijgen. Het aantal verzorgde begravingen daalt steeds verder.

Indien Zutphen in 2008 al een crematorium binnen zijn gemeentegrenzen had gehad, dan zou het overgrote deel van de crematies hier zijn uitgevoerd. Er zullen echter altijd crematies in andere crematoria worden uitgevoerd. Onderzoek in crematoria van Yarden leidden tot een schatting van maximaal 5 % van elders uitgevoerde crematies. Het maximaal haalbare percentage van de potentie is in bijlage 1 dan ook gesteld op 95%.

Bij een potentie van ca 400 crematies per jaar is de bouw van een nieuw crematorium mogelijk. De voorzieningen van het te bouwen crematorium moeten daarbij echter wel worden afgestemd op de meerjarenprognose. Deze meerjarenprognose maakt deel uit van de exploitatierekening. De berekende potentie in het primaire verzorgingsgebied (Gemeente Zutphen en Lochem) bedraagt op basis van het landelijke crematiepercentage in 2008 398 crematies. In 2015 zullen er bij een crematiepercentage van 59,4% ca. 487 crematies worden uitgevoerd. (Zie bijlage 1)

Vanuit de gemeente Zutphen is aangegeven dat men wil meewerken aan de bouw van een crematorium. Dit vanwege de regiofunctie die Zutphen heeft en het streven naar een hoogwaardig voorzieningenniveau. De bouw van een crematorium sluit hier goed bij aan. Zowel de gemeente als de opdrachtgever hebben aangegeven een crematorium te willen realiseren nabij een actieve begraafplaats. Hierbij kunnen voorzieningen worden gedeeld. De Oosterbegraafplaats is de voorkeurslocatie voor de vestiging van het crematorium omdat hier de ruimte aanwezig is voor de bouw van een crematorium en omdat de bestaande voorzieningen niet meer voldoen aan het gewenste niveau.

De omliggende crematoria Apeldoorn (in 2007 850 crematies per jaar), Dieren (1400), Deventer (830), Doetinchem (1200), Aalten (400), Almelo (625) en Enschede (2600) zullen de vestiging van een crematorium in Zutphen in meer of mindere mate merken. Het is niet inzichtelijk hoeveel nabestaanden van overleden in het primaire gebied voor één van deze crematoria kiezen. Het is dan ook niet mogelijk om een inschatting te maken van de effecten voor de desbetreffende crematoria. Een vraag over de beschikbare capaciteit kan niet worden beantwoord omdat de invloed van de gewijzigde wensen van nabestaanden groot is. Nabestaanden nemen geen genoegen meer met een plechtigheid van 30 minuten en 30 minuten koffiedrinken. Het aantal uitgevoerde crematies in het verleden is hierdoor geen maat meer voor de huidige capaciteit van die crematoria.

De vestiging van een crematorium op de Oosterbegraafplaats zorgt binnen Zutphen voor extra directe werkgelegenheid. De personeelsbezetting van het crematorium gaat uit van 5 FTE waarvan een aantal in deeltijd zal worden ingevuld. Ook zal er sprake zijn van indirecte werkgelegenheid o.a. bij bloemisterijen, bakkerij(broodjes, koek, cake etc). Op de begraafplaats zullen meer urnengraven worden uitgegeven en er zullen meer bijzettingen in urnenmuren plaatsvinden. Hierdoor zal de landelijke terugloop in het aantal begravingen minder gevolgen voor de begraafplaats hebben.

BIJLAGE 1 BEREKENING POTENTIE VERZORGINGSGEBIED

Weging	Primair verzorgingsgebied	2008	2015
	Landelijk Crematie%	55,1%	59,4%
100%	Zutphen	219	258
100%	Lochem	179	229
	Totaal primair gebied	398	487
	Secundair verzorgingsgebied	2008	2015
80%	Bronckhorst	153	189
50%	Voorst	58	77
50%	Brummen	57	61
25%	Berkelland	53	78
25%	Oost Gelre	35	39
5%	Doesburg	2	3
5%	Apeldoorn	41	51
5%	Doetinchem	13	16
25%	Hof van Twente	48	49
5%	Deventer	25	56
10%	Rijssen-Holtten	15	18
	Totaal secundair gebied	500	637
	Totaal potentie De Omarming	898	1124
	percentage van totale potentie		95%
	Maximaal aantal Crematies		1.068